

FORORD

Væggene på de danske herregårde har til alle tider været prydet med malerier, vægtæpper, håndmalede tapeter og andre former for kunst, som var med til at skabe helstøbte herregårdsmiljøer, hvor mennesker levede, boede, arbejdede og gjorde tjeneste. Kunstens æstetiske værdi behagede øjet hos høj såvel som lav, mens smag og kunsthistorisk indsigt fandt anvendelse til distinktion mellem klasser, men også blandt herskabet.

En stor del af denne kunst blev bestilt og specialfremstillet efter ønske, hvorved de danske herregårde fungerede som motor i produktionen af kunst. Nogle herregårde havde fast tilknyttede huskunstnere, mens der andre gange var tale om kunstnere og kunsthåndværkere, som rejste fra herregård til herregård. Kunsten var omdrejningspunkt for socialt liv og oplyst samtale, og den trådte i visse tilfælde frem som visuelt talerør for tidernes ideologiske strømninger.

Tidsrummet fra 1830 til 1890 er i den sammenhæng en særligt interessant periode, hvor bevægelser inden for Guldalderen (cirka 1830-50) og Nationalromantikken (cirka 1850-90) traditionelt kobles til et stadigt mere selvbevidst borgerskab, mens herregårdsejere – borgerlige såvel som adelige – fortsat spillede en aktiv rolle som mæcener. *Herregårdshistorie 19's* temasektion på fem fagfællebedømte artikler stiller skarpt på netop disse forhold og på andre aspekter af kunstens rolle i 1800-tallets danske herregårdsmiljøer for derigennem at belyse de både komplekse, fængslende og til tider overraskende forbindelser, der udviklede sig mellem kunsten og herregårdene i perioden 1830-90.

Traditionen tro indeholder udgivelsen af *Herregårdshistorie* også en række artikler uden for tema, som udforsker andre elementer af herregårdenes historie og dykker ned i, hvordan der i dag arbejdes med netop den del af vores fælles kulturarv. Her skriver Sara Cecilie Utvaag om Antikkens inspiration i Gammel Estrups herregårdsinteriør, hvor græsk-romerske søjler og antikke referencer ligger gemt i snart sagt alle rum. Marie Aaberg Andersen rapporterer om restaureringen af et bemalet loft fra 1600-tallet, hvor et veritabelt menageri af dyr pludselig dukkede frem, og Klaus Højbjerg inviterer på en litterær vandring i herregårdslandskabet ved Fussingø. Hertil kommer Anders Sinding med en interessant præsentation af Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseums nylige erfaringer med kulturarvsformidling for unge med udviklingshandicap gennem projektforløbet *Museum uden hæmninger* og Marie Kirstine Elkjær, der fortæller om tilblivelsen af den nationale temadag *Herregårdenes Dag*.

Alt i alt byder udgivelsen således både på en bred vifte af spændende vinkler på herregårdshistorien og en højt specialiseret temasektion til den interesserede og nysgerrige læser. Begge dele afspejler herregårdshistoriens mangfoldighed og mulighed for at fungere som en prisme, der kan vendes og drejes i flere retninger eller bruges til at kaste fokuseret lys på særligt udvalgte områder. Herregårdshistorien er udtømmelig, og mulighederne er uendelige.

Gammel Estrup den 7. juli 2023

Kaspar Steinfeldt Tipsmark, museumsdirektør, ph.d.

Gammel Estrup på en sensommerdag. Foto: Marie Kirstine Elkjær.